

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

**ДО
Г-ЖА ЦВЕТА КАРАЯНЧЕВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
44-то НАРОДНО СЪБРАНИЕ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

**ДО
НАРОДНИТЕ ПРЕДСТАВИТЕЛИ
В 44-то НАРОДНО СЪБРАНИЕ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

Относно: Становище на омбудсмана на Република България по Законопроект за бюджета на Националната здравноосигурителна каса за 2018 г., № 702-01-40, внесен от Министерски съвет на 30.10.2017 г.

**УВАЖАЕМА ГОСПОЖО КАРАЯНЧЕВА,
УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА НАРОДНИ ПРЕДСТАВИТЕЛИ,**

Като национален омбудсман, защитник на правата на гражданите като пациенти и здравноосигурени лица и като работещи в лечебните заведения, бих искала да изразя пред всички Вас силното си притеснение от възможността да бъдат приети текстове от проектозакона за бюджета на НЗОК за 2018 г., чрез които на практика се въвежда мораториум върху сключването от болниците на договори по нови клинични пътеки и процедури, както и от незаплащането от Националната здравноосигурителна каса на нови лекарствени продукти, с които се създават предпоставки за нарушаване на граждански права.

Бих искала да припомня, че на основание чл. 9 ал. 6 от Правилника за организацията и дейността на омбудсмана внесох две мои становища, в които изразих пред Комисията по бюджет и финанси и Комисията по здравеопазване силното си безпокойство от въведените с § 6 и § 11 (2) от Преходните и заключителни разпоредби на законопроекта ограничения, както и надежда, че ще бъде проявена отговорност пред българските граждани и ще бъдат обсъдени и намерени други работещи решения и политики, различни от предложените в проектозакона, без да се създават условия за нарушаване на правата на гражданите като пациенти и на правата на работещите в сферата на здравеопазването.

С огромно съжаление трябва да констатирам, че въпреки изразените от мен и от

пациентски и други неправителствени организации становища, както и предложения на народни представители, спорните текстове претърпяха само козметични промени и въведеният мораториум на практика се запази.

Мораториумът върху финансиране на нови дейности в болниците и нови лекарствени продукти, противоречи на правото на пациента на достъп до модерни методи на лечение, прокламирано с чл. 86, ал. 1, т. 11 от Закона за здравето.

Министърът на здравеопазването заяви в пленарната зала на Народното събрание, че ще предложи конкретна програма и мерки за реструктуриране и оздравяване на болничните заведения с натрупани огромни дългове. Как ще се осъществи реструктурирането, ако законът забранява на НЗОК да сключва договори за нови дейности?

Мораториумите по същество забраняват иновациите. Ако всички сме съгласни, че здравната система се нуждае от промяна, то как може да бъде постигната такава, чрез мораториум върху промяната?

Ако приемем, че мораториум е приложен успешно и до пазара не са допуснали 10 нови лекарства, какво ще стане следващата година, когато има още нови 10 и общият им брой стане 20? Пак ли ще се наложи мораториум и докога? Ако една болница, заради мораториума не успее да се реструктурира и фалира, то следващата година дори и да премахнете мораториума за нови дейности за нея процесът вече ще е необратим, а населението за дълго ще остане без достъп до болнична медицинска помощ.

Нека не забравяме, че целта на закона, в това число и на Закона за бюджета на НЗОК, е да гарантира правото на достъпна медицинска помощ и на безплатно ползване на медицинско обслужване, както постановява Конституцията. С въвеждането на забрана за нови дейности и нови лекарства не се доближаваме, а се отдалечаваме от тази цел.

В случай, че има злоупотреби с дейности и лекарства, то трябва да бъдат наказани извършителите, а не пациентите.

Само преди две години Парламентът прие правила за оценка на здравните технологии, създаде се специализирана администрация, чиято основна задача е да прецени с научни методи и доказателства кое ново лекарство е ефективно и кое не и на базата на тази оценка същото да се включи или не в списъка с безплатни лекарства на НЗОК. С въвеждането на мораториума се обезсмисля изцяло дейността на новата администрация и приетите със закон само преди две години правила.

Още веднъж бих искала да обърна внимание, че ако забраната за сключване от болниците на договори с НЗОК за нови дейности бъде приета, това ще доведе до финансова несъстоятелност на много от лечебните заведения, повечето от които общинска собственост, които и към момента са на ръба на оцеляването. Реална е

опасността, че ако тези болници бъдат лишени от възможността да реструктурират и оптимизират дейността си, в това число чрез разкриване на нови структури и сключване на договори с НЗОК за нови дейности, да се стигне до тяхното закриване, с което ще бъдат нарушени, както правата на работещите в лечебното заведение, така и правото на пациентите от съответните региони на достъп до медицинска помощ, при спазване на принципите на своевременност, достатъчност и качество на оказваната им медицинската помощ. Нека си дадем сметка, че след закриване на единственото лечебно заведение за болнична помощ, особено в някои региони с лоша инфраструктура, пациентите на практика ще бъдат лишени от своевременен достъп до болнична медицинска помощ.

Намирам също, че е недопустимо въвеждането на ограничения върху заплащането от НЗОК на нови лекарствени продукти с ново международно непатентно наименование, без да е предвидена възможност за изключения. Считам, че това ще създаде реален риск пациенти със социално значими, в това число злокачествени заболявания, да останат без жизненоважно за тях лечение, особено в случаите, при които новото лекарство е единствено и няма равностойна алтернатива. Като национален омбудсман, разбирам и подкрепям необходимостта от оптимизиране разходите на НЗОК за лекарства, но считам, че това трябва да стане чрез ефективен контрол, а не по най-лесния начин и за сметка на правата на пациентите.

Във връзка с изложеното по-горе, бих искала да вярвам, че ще бъде проявена отговорност пред българските граждани и спорните текстове на законопроекта, създаващи предпоставки за нарушени граждански права, няма да бъдат приети и няма да бъде допуснато нарушение на права, регламентирани в българското законодателство и международните договори. Отново искам да отбележа, че в противен случай много болници на практика ще бъдат обречени на трайна финансова несъстоятелност и бавна смърт, пациентите от съответните региони ще бъдат лишени от достъп до болнична медицинска помощ, а пациенти, чиято единствена надежда за живот е лечение, което вече е въведено и се прилага в другите европейски страни, няма да имат достъп до него и ще бъдат обречени на страдание, а в някои случаи и на гибел.

В заключение, отново апелирам да бъде проявена отговорност пред българските граждани и да бъдат намерени други механизми за гарантиране на рамката на бюджета на НЗОК, с които да не се посяга върху правата на пациентите и на работещите в лечебните заведения.

С уважение,

**МАЯ МАНОЛОВА
ОМБУДСМАН
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**